

МОТИВАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

А.С. Волянюк

здобувачка третього рівня вищої освіти, викладачка кафедри теорії та методики дошкільної та початкової освіти
Херсонський державний університет
м. Херсон

Реалії сьогодення (всесвітня пандемія та війна в Україні) вимагають адаптивності у всіх сферах життя, зокрема і в галузі освіти. Впровадження дистанційної освіти стало стрімкою та обов'язковою вимогою часу, яка зумовила необхідність створення умов для здобувачів, що дозволяють підвищити рівень володіння цифровими навичками, а також сформувати позитивну мотивацію до дистанційного навчання. Для майбутнього вчителя його особиста мотивація є важливим чинником для формування позитивних мотивів в учнів під час здійснення професійної діяльності.

Через масове поширення віддаленого навчання кількість наукових праць, де підіймається ця проблема, непинно збільшується. Особливості дистанційного формату навчання та її впровадження в своїх працях висвітлювали М. Андрос, А. Волкова, О. Краєвська, О. Остапенко та ін. Серед вчених, що вивчали проблеми розвитку мотивації під час онлайн-навчання І. Головська, О. Дробот, Т. Лазоренко, С. Шевченко, Т. Чернева.

Ефективність дистанційного навчання значною мірою залежить від особистої мотивації здобувача: «практично весь навчальний матеріал студент опановує самостійно, що вимагає достатньої сили волі, відповідальності і самоконтролю» [7]. Зауважимо, що обсяг самостійного опанування матеріалів залежить від формату та мети. Наприклад, під час навчання на онлайн-курсах різноманітних платформ самоосвіти (Edera, Prometheus, Coursera та ін.) переважно весь матеріал призначений для самостійного вивчення, а під час вивчення курсів освітніх компонент у ЗВО лекційні та практичні заняття проводяться здебільшого в синхронному форматі, тож викладач онлайн дає значний об'єм матеріалу для вивчення на заняттях.

Дистанційне навчання має ряд переваг, до яких належать керування власним часом та навантаженням (здебільшого для асинхронного формату), можливість навчатись з будь якої точки світу, де наявні необхідні технічні засоби для цього. Однак, в умовах віддаленого навчання існує ряд певних проблем та недоліків, пов'язаних з низьким рівнем мотивації: наприклад, відсутність навичок тайм-менеджменту, схильність до прокрастинації, недостатня підготовка здобувачів (цифрові навички, робота з літературою), низький рівень розвитку логічного та критичного мислення та ін. Особистісна мотивація є важливим чинником не лише для засвоєння певного матеріалу, а й для власне освітнього процесу. Пізнавальні потреби здобувачів є основою вмотивованого бажання отримувати нові знання та навички, а отже фундаментом майбутнього досвіду та професійної освіти. Досягти високого

рівня мотивації дозволяє поєднання традиційних методів навчання та інноваційних, теоретичного та практичного матеріалу, активна самостійна робота здобувачів [1]. Однак, дистанційний формат навчання, на відміну від змішаного, не дозволяє вибудовувати бажане поєднання, оскільки в умовах карантинних обмежень та воєнного стану практично неможливо суміщати віддалене навчання зі звичайним офлайн-форматом. Так само дистанційний формат вимагає адаптування навчальних матеріалів та постійного перегляду залежно від вимог та сучасних умов, в процесі розробки матеріалів необхідно «шукати певний оптимум, який забезпечує, з одного боку, достатній обсяг інформації, що подається у текстовій та аудіовізуальній формах, а з іншого, – не перенавантажує здобувачів освіти у процесі її опрацювання» [8, с. 145]. Від викладачів закладів вищої освіти вимагається не лише володіння цифровими навичками, а й «технологією розроблення дистанційних курсів та методикою їх викладання; вдосконалення педагогічної техніки аудіо- та відеопрезентації, здатності педагога презентувати навчальний матеріал і свою особу з допомогою обмеженої кількості знакових систем (вербального ресурсу, голосу, міміки, зовнішнього вигляду, стилю спілкування)» [4, с. 237].

В умовах активного впровадження технологій в освіту «важливого значення набуває реалізація інноваційної діяльності педагога та інноваційних освітніх технологій, що може розглядатися як умова для підвищення навчальної мотивації здобувачів» [5, с. 112]. Оскільки під час дистанційного навчання практично немає особистого контакту здобувачів одне з одним та з викладачами, то існує думка, що «дана форма навчання не підходить для розвитку у студентів комунікабельності, впевненості, навичок роботи в команді» [6, с. 71]. На нашу думку, дистанційний формат не є потужним простором для розвитку цих якостей, але за відсутності можливості офлайн-занять є способи для подолання даної проблеми. Наприклад, під час проведення заняття зі здобувачами спеціальності 013 Початкова освіта в синхронному форматі на платформі ZOOM використовуємо можливість об'єднувати учасників в групи або пари для різних видів групової роботи, зокрема з метою розвитку їх комунікативних навичок та умінь працювати в команді [2, с. 61]. У форматі асинхронного навчання можна використовувати проєктні технології та давати спільне завдання для групи здобувачів. Ці способи дозволяють майбутнім педагогам отримати навички співпраці одне з одним та мотивують якісно виконувати завдання для спільного результату.

Впровадження інноваційних технологій при організації дистанційного навчання дозволяє «не лише підвищити мотивацію здобувачів, але й посилити їхню активність, змінити ціннісні орієнтації та мотиваційні установки як студентів, так й викладачів» [9, с. 133]. Прояви мотиваційної сфери здобувачів можуть «зазнавати трансформацій в умовах вимушеної зміни форми навчання, що пов'язано з карантинними обмеженнями соціальних контактів» [6, с. 70]. Одним з найвагоміших демотивуючих чинників є «брак спілкування, відсутність належного зворотного зв'язку з викладачами з приводу виконання навчальних завдань, труднощі у сприйнятті та опрацюванні матеріалу в онлайн-

режимі» [3, с. 58]. Важливими для розвитку мотивації майбутніх педагогів також є сприятлива психологічна атмосфера: «оптимізм, активність, інтерес, повага, розуміння, толерантність – ось ті основні принципи, на яких має базуватись педагогічна взаємодія» [4].

Отже, впровадження дистанційної освіти стало стрімкою та обов'язковою вимогою часу, яка зумовила необхідність створення умов для здобувачів, що дозволяють підвищити рівень володіння цифровими навичками, а також сформувати позитивну мотивацію до дистанційного навчання. Ефективність дистанційного навчання значною мірою залежить від особистої мотивації здобувача, тому слід використовувати інноваційні технології під час навчання майбутніх педагогів. Дистанційний формат вимагає від викладача адаптування навчальних матеріалів та постійного їх перегляду, а також якісного зворотного зв'язку та сприятливої психологічної атмосфери в освітньому процесі.

Список використаних джерел

1. Бугера М. Дистанційне навчання як чинник навчальної мотивації студентів в умовах карантину. *Освіта і наука*. 2021. Вип. 1.
2. Волянюк А. Розвиток сталої мотивації у майбутніх вчителів початкової школи в умовах змішаного навчання. *OpenEdu*. 2021. №10. С. 56–66. URL: <https://doi.org/10.28925/2414-0325.2021.106>
3. Головська І., Лазоренко Т., Чернева Т. Мотивація навчання студентів в умовах дистанційного навчання. *Габітус* : наук. журнал з соціології та психології. 2020. Вип. 17. С. 57–61. URL: <http://habitus.od.ua/journals/2020/17-2020/12.pdf> (дата звернення: 27.04.2022).
4. Джеджера К., Джеджера О. Навчальна мотивація здобувачів вищої освіти як проблема вимушеного дистанційного навчання в умовах карантину. The XIII International Science Conference «Tasks and problems of science and practice», May 10–12, 2021, Berlin, Germany. 2021. 291 p.
5. Дичківська І. Інноваційні педагогічні технології. Київ : Академвидав, 2004. 345 с.
6. Дробот О. Мотивація студентів до дистанційного навчання в умовах пандемії. *Психологія та соціальна робота*. 2020. Вип. 1 (51). С. 69–85.
7. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Кафедра менеджменту Львівського торговельно-економічного університету. URL: <https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho-navchannya> (дата звернення: 29.04.2022).
8. Фальштинська Ю. В. Методологічні та психологічні проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у дистанційному навчанні. *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. Івана Франка*. С. 143–148.
9. Шевченко С. Особливості підвищення мотивації здобувачів вищої освіти при організації дистанційного навчання в умовах карантину. *Віртуальний простір: психологічні проблеми* : зб. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. Лабораторія сучасних інформаційних технологій навчання Інституту психології ім. Г.С. Костюка. Київ, 2020. С. 132–134.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ при МОН УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
РАДА МОЛОДИХ УЧЕНИХ ХНПУ
імені Г. С. СКОВОРОДИ

НАУКА ТА ОСВІТА В ДОСЛІДЖЕННЯХ МОЛОДИХ УЧЕНИХ

Матеріали

III Всеукраїнської науково-практичної
конференції для студентів, аспірантів, докторантів,
молодих учених

19 травня 2022 року

Харків 2022

Головний редактор:

Бойчук Ю. Д. – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, ректор Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди

Редакційна колегія:

Бережна С. В. – доктор філософських наук, професор, проректор з наукової, інноваційної та міжнародної діяльності Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Башкір О. І. – доктор педагогічних наук, доцент, професор кафедри педагогіки, голова ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Боярська-Хоменко А. В. – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри освітології та інноваційної педагогіки, заступник голови ради молодих учених Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Коробкіна О. Г. – директор наукової бібліотеки Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди;

Скидан Я.А. – здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти спеціальності 035 «Філологія», заступник голови ради молодих учених ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Матей Ю.Ф. – здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти історичного факультету, голова студентського наукового товариства ХНПУ імені Г. С. Сковороди

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 5 від 18 травня 2022 року)*

Наука та освіта в дослідженнях молодих учених [Електронне видання] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. для студ., аспірантів, докторантів, молод. учених, Харків, 19 трав. 2022 р. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [редкол.: Ю. Д. Бойчук (голов. ред) та ін.]. – Харків, 2022. – 194 с.

У збірнику відображено тези Всеукраїнської науково-практичної конференції для студентів, аспірантів, докторантів, молодих учених «Наука та освіта в дослідженнях молодих учених», що проходила на базі Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди з нагоди Дня науки. Він містить результати теоретичних та емпіричних досліджень молодих учених України в умовах сучасних викликів.

Матеріали стануть у пригоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, магістрам і студентам закладів вищої освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1. Концепція успішної освіти в умовах дистанційного та змішаного навчання	3
Белевцова С.О., Магда Г.В.	
Зміст освітніх програм у системі забезпечення якості вищої освіти	3
Бондаренко Д.Р.	
Мотивація педагогічних працівників до інноваційної діяльності	4
Вишняк М.В., Овчар Н.В.	
Дистанційне навчання: сучасний формат освіти	6
Волянюк А.С.	
Мотивація майбутніх учителів початкової школи в умовах дистанційного навчання	8
Герасименко Ю.Ю., Доценко С.О.	
Мультимедійні презентації для навчання дітей дошкільного віку	11
Долмат Д.Р.	
Дистанційне навчання як вимога сучасності	13
Дяченко Ю.Г., Крицький В.В.	
Виробнича практика у дистанційному режимі	15
Крисенко І.А.	
Плюси і мінуси змішаного і дистанційного навчання	17
Куленко О.А.	
Дистанційна підготовка майбутніх учителів хімії	19
Ларін Д.І.	
Influence of distance learning on cognitive functions of personality	21
Лісецька І.С.	
Цифрові технології в освітньому процесі – досвід застосування на кафедрі дитячої стоматології Івано-Франківського національного медичного університету	22
Мазуровська Є.О., Мороз К.Ю.	
Соціально-психологічні особливості молодого науковця (студента)	24
Майстрюк І.С., Пономарьова Н.О.	
Компетентнісний підхід в освітніх системах: еволюційний аналіз	27
Міщенко Р.Г., Холтобіна О.У.	
Цифрові технології в управлінській діяльності керівника закладу дошкільної освіти	30
Нуралієва Л.М., Сиволицька Л.М., Наливайко О.О.	
Концепція набуття комунікативних навичок у процесі дистанційного та очного навчання в умовах надзвичайних ситуацій	32
Прусова М.О.	
Організація освіти за STEM-технологією	34
Синячок В.С., Спужак В.Б.	
Значення ранкової зарядки для різних верств населення	37